

KATJA RITARI (TOIM.)
Polku, jota kuljen:
Kelttiläisiä rukouksia.
Helsinki: Kirjapaja 2009.
109 s.

Kelttiläistä hengellisyyttä esitellään monesti jatkumona keskiajalta nykyaikaan tekemättä eroa alkuperäisiin ja niiden innoittamiin myöhempisiin teksteihin. Tässä kirjassa on kuitenkin haluttu pitäytyä nimenomaan keskiajan rukousperinteessä ja valottaa kelttiläisen kristillisyyden juuria. Teos on kokoelma keskiaikaisia irlantilaisia rukouksia, johon sisältyy lyhyt johdanto ajan hengellisyyteen sekä tekstien teemoihin. Rukouksiin sisältyviä irlantilaisen ja katolisen kristillisyyden henkilöitä on lisäksi avattu viitteissä.

Keskiaikainen hengellisyys näytetään näissä teksteissä yllättävän henkilökohtaisena ja luottavaisena. Jumalaa ei nähdä ankarana ja pelkoa herättävänä tuomarina vaan rakastettuna isänä, jolle omistaudutaan. Toki hän on myös mahtava, loistossaan ja totuudessaan häikäisevä aurinko. Jumalaa suoraan puhuttelevista rukouksista ehkä tunnetuin on nykyäänkin hymninä erittäin suosittu, sävyllään nöyrän intiimi ”Herra ole näkyni”.

Kirjan rukouksista suuren joukon muodostavat litaniat, joissa tietyt pyynnöt toistuvat tai rukouksen kohdetta palvotaan yhä usein määrein. Näissä Jumalaa lähestytään lukuisten pyhimysten ja marttyyrien ja heidän ansioittensa välityksellä – ja joskus tunnutaan käyvän läpi koko tunnettu pelastushistoria. Luomakunnan litaniassa tuodaan esiin käsitys kaikkien luotujen perimmäisestä ykseydestä ja vedotaan Luojaan koko maailmankaikkeuden mysteerin tähden. Litaniasta käy myös ilmi, mitä merkityksiä rukoukseen tekona liitettiin: yhteyttä Jumalaan, pyytämistä, pyhitystä, keskustelua, osallisuutta Kristuksen ruumiista, taistelua, kärsimystä, suojelusta, sitoutumista Jumalan tuomioon, uskoa, huolenpi-

toa ja ylistystä (s. 66–69). Erityisen mielenkiintoisia ovat lisäksi loitsunomaiset rukoukset, joissa rukoilija kirjaimellisesti ympäröi itsensä niin taivaallisin kuin luonnonvoimin ja joista sen vuoksi käytetäänkin nimeä *lorica*, rintahaarniska.

Antologia on toimitettu selkeästi nykyaajan hengellisiin tarpeisiin antamaan eväitä lukijan omaan hartaudentarjoitukseen. Kirjan 29 rukousta on löyhästi ryhmitelty eri teemoihin kuten Jumalan ylistys, avun, johdatuksen ja suojeluksen pyyntöihin, syntien tunnustus ja katumusrukoukset sekä eri päivänhetkiin, viikonpäiviin ja vuodenaikoihin liittyvät rukoukset. Tiettyä päällekkäisyyttä rukouksien ryhmittelyssä on, mutta sitä on ollut vaikea välttää, koska selvästi keskeisimmäksi teemaksi teksteissä nousee asettautuminen Jumalan suojelukseen. Jumalaa turvaaminen on tärkeä kristillinen teema, mutta on kiintoisaa havaita, että rukouksissa viitataan usein myös varhaisirlantilaiselle yhteiskunnalle ominaiseen, korkeamman statuksen omaavien henkilöiden tarjoamaan suojeluskäsitteeseen. Tuon ajan Irlannissa muukalainen tarvitsi korkea-arvoisemman saattajan, joka takasi hänelle kulkuoikeuden vierassa kuningaskunnassa. Niinpä rukouksissa visioidaan pyhimysten turvaavan sielun matkan taivaan valtakunnassa Kristuksen luo (s. 78, 79) tai kuvataan taivaalliset joukot seurueena, joka varmistaa Herralta sielulle suopean vastaanoton (s. 43).

Myös muut varhaiskeskiaikaisen yhteiskunnan erityispiirteet näkyvät teksteissä. Kuten Ritari huomauttaa, yleistä on kutsua Jumalaa kuninkaaksi, etenkin ylikuninkaaksi: ”ihmisen suhde nähtiin — verrannollisena kuninkaan ja alamaisen väliselle suhteelle” (s. 11). Kuninkaan oikeamielisyys oli hänen tärkein ominaisuutensa ja niinpä Jumala on nimenomaan ”oikeudenmukaisesti tuomitseva kuningas” (s. 77).

Kolminaisuutta, Neitsyt Mariaa ja muita pyhimyksiä kunnioite-

taan maallisten ylimysten korkea-arvoista asemaa kuvaavin määrein: he ovat mahtavia, voittoisia, jalvoja, saattueen seuraamia. Tapa puhutella rukouksen kohdetta useiden säkeiden mittaisilla mainesanaketuilla tuo mieleen osassa rukouksista maallisen irlantilaisen ylistysrunouden. Erityisen hellä epiteetti on kutsua Jeesusta ja muita pyhiä ”kasvattipojaksi” (s. 84) tai ”siskon pojaksi” (s. 38), mikä heijastaa kasvatin ja kasvattivanhempien suhteen läheisyyttä sekä koko institution tärkeyttä tuon ajan yhteisössä.

Rukoukset on käännetty tarkasti alkuperäistekstiä noudattaen, vain muutamissa kohdissa on sujuvuuden ja tyylikeinojen vuoksi valittu väljemmin merkitystä mukaileva ilmaisu. Käännösten kieli on hyvin luonteavaa. Ritari on pystynyt säilyttämään teksteistä huokuvan persoonallisuuden ja teeskentelemättömyyden. Muutamia huolimattomuusvirheitä käännöksiin on valittavasti jäänyt. Kolmesta rukouksesta on jäänyt rivi kääntämättä (sivut 36, 69 ja 89), yhteen säkeeseen on kertautunut sana aiemmasa säkeistöstä (s. 59, r. 17) ja toisessa sana on jäänyt kääntämättä (s. 32, r. 2). Teoksen merkitystä ja arvoa nostaa, että se on ensimmäinen suomenkielinen antologia, jonka käännökset on laadittu suoraan alkuperäiskielistä, muinais- ja keski-iiristä.

Kokoelma sopii hyvin henkilökohtaiseen hartaudentarjoitukseen ja tutustuttaa lisäksi lukijan keskiajan irlantilaiseen sielunmaailmaan ja jumalasuhteeseen. Julkaisija on karsinut tekijän tarjoamaa historiallista tietoutta – johdanto oli alun perin pidempi – mikä on sääli ottaen huomioon, kuinka vähän keskiaikaisesta Irlannista on suomeksi julkaistu.

RIITTA LATVIO
FIL. MAIST., HELSINKI